สรุปประเด็นเสวนา
ประเทศไทยได้อะไรจาก “งานวิจัย”
วันเสาร์ที่ 2 เมษายน 2559
ณ ห้องออดิทอเรียม อาคารศูนย์ประชุมอุทยานวิทยาสตร์ประเทศไทย

วิทยากร :

- ศ.ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ศ.นพ.สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- น.สพ.รุจเวทย์ ทหารแกล้ว รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาเครือเบทาโกร
- ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- ดร.ทวีศักดิ์ กออนันตกูล ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ผู้ดำเนินรายการ: ดร.นำชัย ชีววิวรรธน์ รองผู้อำนวยการฝ่ายสื่อวิทยาศาสตร์ สวทช.

<u>สรุปประเด็นจากการเสวนา</u>

ศ.ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และทรัพยากรเพื่อการวิจัยดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก ดังนั้นจึงไม่ใช่แค่ภาครัฐอย่างเดียวที่จะสนับสนุนการวิจัย แต่ต้องช่วยให้ภาคเอกชนสามารถลงทุนวิจัยได้เอง เพื่อที่จะได้ผลตอบแทนจากงานวิจัยของเอกชนเอง ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับประเทศไทยในตอนนี้ และจากการที่ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ทำให้เห็นว่าภาคสังคมก็ได้รับประโยชน์มากมายจากงานวิจัย เพราะงานวิจัยหลายอย่างไม่ได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังก่อประโยชน์ทางสังคมด้วย เช่น ทำให้ผู้คนทั่วไปมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการทำงานมากขึ้นและเจ็บป่วยไข้ลดลง รวมไปถึงช่วยเหลือผู้พิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แม้จะคำนวณผลออกมาเป็นตัวเงินได้ยาก แต่คิดว่าให้ผลมากกว่าทางเศรษฐกิจแน่นอน ส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิจัยไม่ใช่เงินทอง ไม่ใช่สิ่งของ แต่เป็นปัญญา แน่นอนว่างานวิจัยทำให้เราได้ประโยชน์จากนวัตกรรมต่างๆ มากมาย แต่ว่าส่วนที่สำคัญที่สุดคือการสร้างคน เพราะผู้ที่ทำงานวิจัย เมื่อมีความรู้ มีปัญญาแล้ว ก็จะสามารถสร้างประโยชน์ได้ ดังนั้นประเทศไทยได้ประโยชน์จากงานวิจัย เพราะว่าทำให้เราได้สร้างคน ทำให้เรามีปัญญา และสร้างประโยชน์ได้

ศ.นพ.สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ

การที่สังคมไม่เห็นผลประโยชน์จากงานวิจัยอาจมีหลายสาเหตุ แต่สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ ไม่ทราบว่ามีงานวิจัยนี้อยู่ และสองคืองานวิจัยเหล่านี้มีผลกระทบหลายส่วน ซึ่งบางส่วนผู้คนอาจไม่ทราบทั้งหมด โดยได้ยกตัวอย่างงานวิจัยที่เกิดขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนของสังคม เช่น งานวิจัย “บัญชีครัวเรือน” ที่มีผู้รับประโยชน์เป็นชุมชนฐานราก โดย สกว. ได้พัฒนาการจดบัญชีครัวเรือนให้เป็นเครื่องมือในการลดภาระหนี้สินของครัวเรือนได้ดีที่สุด โดยร่วมมือกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และกระทรวงมหาดไทย เพื่อสนับสนุนการทำบัญชีครัวเรือนให้แพร่ขยายไปในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งจากงานวิจัยการจดบัญชีครัวเรือนจำนวน 582 ครัวเรือน พบว่าสามารถช่วยให้ชาวบ้านชำระหนี้ได้เฉลี่ยปีละประมาณ 62,000 บาทต่อคน และจากงานวิจัยนี้ทำให้บัญชีครัวเรือนถูกนำไปบรรจุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2557-2560) เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนทำบัญชีครัวเรือนอย่างน้อย 25% ของหมู่บ้านในประเทศไทย และไม่น้อยกว่า 20% ของครัวเรือนในหมู่บ้านเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีงานวิจัย การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวได้เอง ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการให้บริการที่พัก การเดินทาง และร้านค้าต่างๆ ในชุมชน รวมถึงงานวิจัยแก้ปัญหาสุขภาพในชุมชน งานวิจัยเพื่อช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต

น.สพ.รุจเวทย์ ทหารแกล้ว

การทำธุรกิจในปัจจุบัน ทั้งในประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก มีความยากและซับซ้อนมากขึ้น ทำให้บริษัทต้องหาทางทำให้ตัวเองแข่งขันให้ได้ จึงเห็นว่าภาคเอกชนของไทยควรลงทุนวิจัยให้มากขึ้น แต่ปัจจุบันมีทั้งบริษัทที่เห็นความสำคัญและที่ยังไม่เห็นความสำคัญของงานวิจัย โดยบริษัทใหญ่ๆ หลายแห่งใช้เงินลงทุนในงานวิจัยเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่ก็ยังไม่สามารถคิดเป็น 1% ของ GDP ได้ ต้องอาศัยบริษัทขนาดกลางด้วย ต้องทำให้บริษัทขนาดกลางหันมาสนใจว่าลงทุนทำวิจัยแล้วจะได้อะไรบ้าง โดยได้มีการยกตัวอย่างหลายๆ ประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าและแข่งขันได้จากการที่ภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลงทุนวิจัยและพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศนอร์ดิก รวมทั้งหลายประเทศในเอเชียอย่างเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และสิงคโปร์

นอกจากนี้ยังได้ยกตัวอย่างผลิตภัณฑ์ของเครือเบทาโกรคือ ไส้กรอกหมูไขมันต่ำที่ได้วิจัยและพัฒนาร่วมกับไบโอเทค และเอ็มเทค สวทช. โดยมีการวางขายในท้องตลาดแล้ว และได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคอย่างน่าพอใจ

ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์

ประเทศไทยยังใช้เงินลงทุนวิจัยน้อยกว่าในหลายๆ ประเทศมาก และยังใช้คนทำวิจัยมากกว่าต่างประเทศเมื่อเทียบเงินลงทุนวิจัยในจำนวนที่เท่ากัน ดังนั้นประเทศไทยไม่ได้ขาดนักวิจัยในเชิงปริมาณ แต่ประเด็นที่สำคัญกว่าคือหน่วยงานวิจัยของไทย 2 หน่วยงานหลัก (สวทช. และ สกว.) ตั้งมาเกือบ 25 ปีแล้ว แต่ทำไมเรายังมีคำถามอีกว่า “ประเทศไทยได้อะไรจากงานวิจัย” สะท้อนให้เห็นว่า ประโยชน์จากงานวิจัยไปไม่ถึงสังคมหรืออย่างไร หรืองานวิจัยที่ผ่านมา แม้มีหลายงานที่เป็นประโยชน์ แต่ทำไมสิ่งที่นักวิจัยคิดว่าเป็นประโยชน์แต่สังคมกลับมองไม่เห็นหรือได้รับประโยชน์ สิ่งนี้มีปัจจัยหลักอยู่ 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือ การลงทุนวิจัยบางเรื่องอาจจะไม่เป็นประโยชน์ที่ก่อให้เกิดสิ่งของที่จับต้องได้จริงๆ ประเด็นที่สองคือ งานวิจัยเป็นประโยชน์ แต่เวลาในการให้ประโยชน์คืนกลับมามันยาวนานเกินไป เช่นเดียวกับในทางการเมืองซึ่งแต่ละรัฐบาลจะมีกรอบเวลาที่สั้นมาก ขณะที่กรอบเวลาของนักวิจัยนั้นยาวนานกว่า ทำให้สังคมเกิดความรู้สึกว่านักวิจัยทำอะไรกันอยู่ เมื่อไหร่จะสร้างของที่จับต้องได้ นี่จึงเป็นเรื่องยากของนักวิจัยที่จะขอเพิ่มงบวิจัยจากรัฐบาล ซึ่งอาจทำได้เพียงบางรัฐบาลเท่านั้น ขณะที่ประเทศเกาหลีใต้ประสบปัญหาที่ตรงกันข้ามกับประเทศไทย คือลงทุนวิจัยพัฒนามากเกินไป (4% GDP) บางงานวิจัยไม่ก่อประโยชน์อย่างที่ควรจะเป็น ทำให้ผู้กำหนดนโยบายต้องการตัดงบวิจัย แต่ไม่สามารถทำได้ เพราะรัฐบาลไม่ยอม ให้ตัด เนื่องจากเกาหลีใต้พัฒนาขึ้นมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมแนวหน้าได้ เพราะได้ประโยชน์จากงานวิจัยและพัฒนา หากประเทศไทยต้องการไปให้ถึงจุดนั้น จึงควรเปลี่ยนวิธีการทำงานของหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเปลี่ยนวิธีคิดว่าทำอย่างไรเราจึงจะบริหาร portfolio ของการวิจัย ให้มีการวิจัยที่ได้ผลเร็ว มีประสิทธิภาพ และสังคมเห็นเป็นรูปธรรมถึงประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย ถ้าเป็นเช่นนี้จริง จึงเป็นไปได้ยากที่งบวิจัยจะถูกตัด

ดร.ทวีศักดิ์ กออนันตกูล

คำว่า “วิจัย” อาจฟังดูเป็นคำหรูที่ชาวบ้านทั่วไปทำไม่ได้ แต่จริงๆ แล้วคำว่า “วิจัย” ก็คือวิธีการชนิดหนึ่งของการศึกษา การรู้สภาพรอบทิศของการเรียนรู้ การคิดประยุกต์นำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ โดยได้ยกตัวอย่างเด็กชายวัย 9 ปี ชาวเคนยา ที่ทำวิจัยโดยอาศัยเพียงความสนใจและเวลาเป็นต้นทุนในการทำวิจัย เพื่อแก้ปัญหาสิงโตเข้าไปกินวัวควายที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ในหมู่บ้าน จนท้ายที่สุดสามารถพบวิธีป้องกันวัวควายในหมู่บ้านได้ โดยไม่ต้องทำร้ายสิงโต และชาวบ้านก็ได้ประโยชน์จากการวิจัยของเด็กชาย จึงน่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้นักวิจัยในการทำวิจัยภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยไทยหลายเรื่องที่ไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์และทำให้ประเทศเสียประโยชน์ เช่น การวิจัยเรื่องการจำนำข้าว การวิจัยเรื่องดิจิทัลทีวี ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายคิดเป็นมูลค่ามหาศาล ในขณะที่ภาคเอกชนหรือ SMEs ต้องการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยแต่ไม่สามารถเข้าถึงได้ ดังนั้นจึงคิดว่าควรจะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงปัญหาของภาคเอกชนให้พบกับคำตอบที่มีอยู่แล้วในผลงานวิจัยของนักวิจัยไทย